

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ФИЛОСОФСКИ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ“

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Професионално направление: 2.3. Философия

Научна специалност: Социална философия

ВЛАСТОВИ И ГРАЖДАНСКИ МОДЕЛИ И МЕДИАЦИЯ В ОБЛАСТТА НА СИГУРНОСТТА И КИБЕРСИГУРНОСТТА

Докторант:

Венцислава Николаева Венчова

Научен ръководител:

Доц. д-р Силвия Кръстева

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита пред научно жури от катедра „Философски и политически науки“ към Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград на 14 май 2025 г., протокол № 5.

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, използвани източници (литература).

Общият обем на дисертацията е 258 страници, от които 245 са основен текст, 11 страници литература. Дисертационният труд се състои от три глави. В първата глава има 6 параграфа, във втората глава има 6 параграфа и в третата глава параграфите са 4. Литературата съдържа 85 източника в хартиен и електронен вариант: 29 заглавия на латиница (на английски), 56 заглавия на кирилица (на български език), 40 източника в електронен вариант – сайтове на определени институции, както и наредби, кодекси, закони, регламенти, общо 125 източника. Публичната защита ще се състои на 18 юни 2025 г. от 14,30 часа в зала 342 на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Материалите по защитата са на разположение на интересуващите се в канцеларията на катедра „Философски и политически науки“ на Югозападния университет „Неофит Рилски“.

I.	Обща характеристика на дисертационния труд.....	4
1.1.	<i>Актуалност на темата на изследване.....</i>	<i>4</i>
1.2.	<i>Степен на разработеност на проблема</i>	<i>5</i>
1.3.	<i>Обект, предмет и основна хипотеза на изследването.....</i>	<i>7</i>
1.4.	<i>Цели и задачи на изследването</i>	<i>8</i>
1.5.	<i>Методология и методи на изследването</i>	<i>9</i>
1.6.	<i>Научна новост на дисертационния труд.....</i>	<i>10</i>
1.7.	<i>Апробация на дисертационния труд</i>	<i>11</i>
1.8.	<i>Структура на изложението.....</i>	<i>11</i>
II.	Съдържание на дисертацията.....	12
III.	Заклучение.....	26
IV.	Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд	30
V.	Списък с публикации	30
	ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА НАУЧНА ЕТИЧНОСТ.....	32

I. Обща характеристика на дисертационния труд

1.1. Актуалност на темата на изследване

Изследването се разполага в актуалната проблематика по повод на аспектите, свързани със сигурността и киберсигурността, както и казусите, които възникват в службите за сигурност в национален план. С настоящия труд се заема определена позиция, свързана с динамиката в сферите на киберсигурността, сигурността и медиацията, като способ за превенция и връзка между фундаментите, участващи в тематиката за сигурността. Повдигат се въпроси, които се отнасят до човешките ресурси и най-правилния подход за избор на кадри в цялостния аспект на властови и граждански модел на съвременните реалии в държавата в аспекта на ново разбиране за модерно гражданство, основано на етически норми и система от ценности. Дисертацията демонстрира, на базата на изведения властови и граждански модел, основан в класическите принципи на Аристотеловата философия на властта и държавата, че човешкият фактор е основен и в това зачитане и позициониране могат да са открити решения на наболели и остри проблеми за съвременното ни общество. Въз основа на научно-приложния анализ се оформя модел за активното отношение към участието на субектите в областта на сигурността и се предлага практическо решение за нова методика в подбора на кадри за органите на сигурността в национален план.

Актуалността на изследването се дава също така и от връзката, която се прави, чрез философията между Платон, Сократ и Аристотел, с динамиката на модерността сега. Аристотел стои като основен фундамент по повод устройството на държавата, както и значимостта относно формите на управление в държавата. Прави се връзка по повод и на ценностите, за които философстват Аристотел, Платон и Сократ, като се изследват социалните динамики от гледна точка на нашето модерно време сега. Обръща се сериозно внимание на юридическата значимост на всяко едно решение, взето от всеки работещ във всяка една от властите, като се показва еднозначно, че всяко лошо решение по повод на човешките ресурси оказва своето негативно въздействие върху социума.

Основните тези и реконструкции на изследването са насочени към проблемите, свързани с държавата, човека, властта, обществото, идеята за разделението на властите, както и проблемите, които особено много засягат всяка структура, свързана с националната сигурност, както и разузнавателната и контраразузнавателната дейност, които всяка държава има.

Темата е изключително съвременна, изследва се настоящата ситуация в областта на сигурността и то в национален план. Проблематиката относно характеристиките, свързани с престъпленията, извършени в Интернет, има тенденцията да нараства и да променя своите мащаби още повече в бъдеще. Дисертацията изследва реалната ситуация в нормативната система на България с констатираната необходимост от промени в нормативните актове, в кодексите, в заповедите и в инструкциите. Проследява се детайлно новата сфера на киберпрестъпленията и мерките срещу тях, както и острата нужда от превенция и информираност сред възрастното население и особено сред децата за новите киберрискове. Особено внимание ще бъде необходимо да се обръща на подрастващите по повод на общуването в Интернет, тяхното поведение, както и вербализацията на техните мисли. Дисертацията насочва към острата нужда от системна работа по информираност и превенция, особено сред подрастващите, като, например добрата практика да се канят експерти в сферата на киберсигурността, които да разказват, да показват и да дават съвети за безопасността в интернет. Такива експерти са професор Илин Савов и бившия кадър на ГДБОП Любомир Тулев, който е CEO на „CyberXperts“.

1.2. Степен на разработеност на проблема

Настоящата дисертация взима за основа трудовете на едни от най-значимите специалисти у нас в материята на сигурността и киберсигурността, а именно: д-р Николай Слатински, проф. Илин Савов, доц. д.н. Драгомир Кръстев, Ген.-майор о.р Валери Лазаров, Румен Гюров – доктор по национална сигурност, бивш служител в българското контраразузнаване, Антон Желев – преподавател по „Полицейско право“ и „Опазване на обществения ред“ във факултет „Полиция“ на

Академията на МВР, юристът Кристиан Таков, професор Костадин Бобев, който беше директор на Научноизследователския институт по криминалистика и криминология при МВР. Приложени са и интервюта, направени с действащи служители от ГДБОП – МВР.

Аристотел, Платон, Русо, Макиавели, Фуко, Лок, Ницше, Франкъл, Фром, Юнг, Фройд, Харари, Бек, Хобс, Фотев, Кръстева, Ценков, Бобев, Стойчев, Маджаров, Недков, Алгафари, Паспаланова, Слатински, Таков – са само част от имената на философите и специалистите, върху чиито трудове стъпва настоящата дисертация. Аристотеловата критичност, егоизмът на Макиавели, идеите за властта, с които ни запознава Грийн, проблемите, свързани с липсата на морал, към които насочва Таков, фрустрациите в човешката душа, за които разбираме от Емил Маджаров, Алгафари, Неделчо Стойчев и още, показват сблъсъците, до които личност, изпълнена с емоционални липси може да доведе, с подобни сблъсъци е работил професор Бобев, Тодор Тодоров, като едни от най-сериозните престъпления, случили се на територията на държава са поместени в настоящата дисертация. Работата на детските педагогически стаи, необходимостта от тях, също е показана еднозначно в настоящето изследване, като за тази цел са показани едни от най-жестоките случаи на престъпни деяния, извършени от малолетни и непълнолетни, които на практика показват до къде системата може да работи и къде всъщност се пречупва връзката, тъй като не са взети окончателни решения или необходимите мерки, свързани именно с проблемите на малолетни и непълнолетни.

В дисертацията са проучени и са приведени редица базови нормиращи документи: наказателен кодекс, наказателно-процесуалния кодекс, административно-процесуалният кодекс, правилници и наредби на митническата служба, закона за медиацията, правилниците за работа на детските педагогически стаи, когато става дума за престъпления, извършени от непълнолетни и/или малолетни и др. Приведени са доказателства и свидетелства от сайта на ГДБОП при МВР по повод на превенция от трафик, киберзаплахи, както и множество електронни източници.

1.3. Обект, предмет и основна хипотеза на изследването

Основната теза на настоящето изследване е извеждане и изследване на общия модел на властта и на гражданството, конституиран с определени критерии и класически принципи в добродетелите и ценностите на гражданина, и неговата медиация и реализиране в съвременния обществен живот и как този модел може да бъде приложен в областта на сигурността, на нейните държавни органи и дейности.

Обект на изследването са базовите органи и дейности в областта на сигурността и киберсигурността и техният спектър на активност и социален ангажимент към предизвикателствата и проблемите на съвременния глобализиращ се свят. Обект е и отношението на държавността и нейните цели за опазване и просперитет спрямо цялостната дейност по сигурността. Ще се специфицират и изследват и конкретни подобласти и отрасли: структурите по сигурността и специално на киберсигурността в България, превенцията и медиацията на деца и подрастващи, отново с акцент върху киберсигурността в ерата на повсеместна дигитализация.

Предмет на изследването са реализираните властови и граждански модели в областта на сигурността в съвременния социум и специално в България и как тези модели водят до проблемите, с които специалистите в сферите на сигурността и киберсигурността се сблъскват ежедневно; проблемите, които са свързани с лошия подбор на кадри и с назрялата необходимост да се търси медиация между всички звена на държавния и институционалния апарат и кадрови ресурс и до какви негативни последици за обществената сигурност и за киберсигурността води negliжирането на тези проблеми.

Хипотези на изследването:

Първа хипотеза: властовите и гражданските модели, конституирани върху добродетелите и ценностната система и зачитащи тяхното съществено място при формиране на гражданството и проектирането на участието на личността в

държавата и властта, са основата за създаване на правилното и общополезно държавно устройство.

Втора хипотеза: от съществено значение е нова система и стратегия за подбор на кадри в органите на националната сигурност, като нов властови и граждански модел в областта на сигурността и киберсигурността.

Трета хипотеза: мерките срещу насилието и влошения социален климат трябва да се търсят в подобряването на социалните взаимоотношения, а това трябва да стане първо в семейството и чрез издигането на семейството и хармоничното, и здраво отношение към новото поколение в истинска безусловна ценност, която реално да се споделя от социума.

1.4. Цели и задачи на изследването

В хода на дисертационното изследване **основна цел** е да се открие прилаганият властови и граждански модел в подбора на кадри в областта на сигурността, като акцентът пада върху ценностния модел и изискванията за конкурсни процедури. Освен това с настоящия труд се цели да се отправи предложение, чрез което да се актуализират методите и средствата за подбор на кадри, които за последните 16 години не са актуализирани както за физическа пригодност на кандидатите, които искат да са част от редиците чрез външен конкурс, така и за когнитивните способности на всеки кандидат. Не се взима предвид естеството на работата, както и длъжността, от редови полицаи до офицер в Детска педагогическа стая изискванията са едни и същи. Да се изследва проблематиката, от гледна точка на процеси и решения, които касаят пряко работата на изпълнителната власт, както и сериозните въпроси, които се поставят пред експертите от „човешки ресурси“ във всяко звено, сектор или отдел, от които са изградени различните институции.

Изследователските задачи са десет на брой, както следва:

1. Необходима е промяна на начините, по които се избират хора, които да служат в изпълнителната власт;

2. Службите имат крайна необходимост да се подготвят още по-добре за развитието на престъпния свят не само на територията на Република България, а и в световен мащаб;
3. Служителите е абсолютно задължително да бъдат перфектно подготвени за всяка опасност, която крие киберпространството;
4. Необходимостта от общуване между децата и родителите, учители и ученици, учители и деца, се засилва с всеки изминал ден, в който ставаме свидетели на поредното насилие, извършено на улицата, вкъщи или в училище;
5. Насилието и проблематиката в киберпространството са сериозни поводи, които засягат цялата общественост;
6. Трафикът на хора не бива да бъде тема, която предизвиква срам в подрастващите, подобни теми е нужно да се разискват на висок глас;
7. Справедливостта е висша ценност, за която всеки от нас е необходимо да се бори и да постига със собствен личен пример.
8. Разузнаването и контраразузнаването са от ключово значение тогава, когато е нужно да се запази държавата, народът, писмеността, езикът и културата.
9. Политическият живот дава отражение на моралността или на нейната липса.
10. Време е в Република България да се даде път на добрите, разумните, умните, справедливите, за да се промени времето, в което държавата ни изгуби Кристиан Таков.

1.5. Методология и методи на изследването

Методологията на настоящето изследване е историко-философски прочит и сравнителен анализ на основополагащите концепции за държавата, моралността и добродетелите от античните философи – Платон и Аристотел до концепциите за глобалното общество и глобалните визии за държавността и институционалното поддържането на нейната сигурност; анализ и демонстрация на цялата законова

база на властовите и гражданските модели по отношение на сигурността и киберсигурността в съвременната държава.

Част от методологическите способности на дисертационния труд е събеседване с експерти и участието в семинари и научни конференции, както и дискусии, успоредно с работа на терен, включваща интервюта и беседи със служители от вътрешното министерство на Република България, за да се приложи експертното мнение на професионалисти от най-висок ранг и да се проследят реалните проблеми от практиката в областта на сигурността в България в настоящия момент.

1.6. Научна новост на дисертационния труд

Настоящото дисертационно изследване прави детайлен анализ и картина на съвременната ситуация в България по проблемите на сигурността и киберсигурността, като изработва теоретична философска основа за оценка и предложения за работещи решения. Приведена и превърната в теоретичен фундамент е политическата и морална философска система на Платон и Аристотел, детайлно коментирана и сравнена със съвременната обществена ситуация, и то специално за България.

Привлечена и развита е цялостна нормативна и практико-приложна база от дефинирането, структурата, данните и проблемите в сферата на сигурността и киберсигурността, в оформяне на властовите и граждански модели и медиация, работещи реално в нашия живот днес, в съвременна България. Като е направен опит да бъдат проследени дълбоките корени на престъпното поведение, включително с национални специфики.

Обоснована и разработена е нова методика по решението на централната теза на дисертационното изследване: подборът на кадри в областта на сигурността и киберсигурността.

Настоящото дисертационно изследване демонстрира сериозното значение на човешкия ресурс във всяка сфера от обществен, политически, социален и национален характер. Настоящият труд показва, че колкото и добри да са дадени

закони и кодекси, ако обществото не е открило добродетелите, в които обществеността да надгражда своето развитие, трудно може да се говори за прогрес. Необходимостта от общуване между децата и родителите, учители и ученици, учители и деца, се засилва с всеки изминал ден, в който ставаме свидетели на поредното насилие, извършено на улицата, вкъщи или в училище;

1.7. Аprobация на дисертационния труд

Изследователските резултати от разработването на дисертационния труд са представени на следните научни форуми:

Доклад на тема: Работата на структурите на сигурността в държавния апарат, Докторантско училище и 7-а Докторантска сесия на Философски факултет, в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, 14.12.2023 г.

Доклад на тема: Съвременното състояние на държавната идея – специални перспективи в *Рисковото общество*, Междуфакултетска конференция „Културни контексти, политическо време, философски пространства на постмодерността“, в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, 17-18.05.2023 г.

Доклад на тема: Гражданското образование и идеята за държавата, управлението и властта, коментар на учебник по „Гражданско образование“ за 12-ти клас, Национална конференция „Критичност и новаторство. Парадигми в обучението по философия и гражданско образование“, в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, 20-21 април 2023 г.

Доклад на тема: Форми на държавното управление в „Политика“ на Аристотел, Втора международна конференция: „Постглобалност: Криза и бъдеще“, в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, 20-21.10.2022 г.

1.8. Структура на изложението

Поддържаната теза, поставената цел, задачите за решаване, актуалността на темата и процесите, разглеждани в дисертационния труд, предполагат следната структура на изложението:

ПЪРВА ГЛАВА: Основни властови и граждански модели – от Аристотел до постглобалното общество

1. Идеите за властта
2. Начални теории във философия на властта
3. Модерното общество и социалните модели
4. Теории за модерната държава
5. Модерният гражданин през 21. век – новият светоглед
6. Постглобални измерения на властовите и гражданските модели

ВТОРА ГЛАВА: Проблемът за сигурността в съвременното общество

1. Понятието сигурност в глобалния свят
2. Сигурност и социално пространство. Риск е равно на сигурност
3. Разузнаване и контразузнаване
4. Киберсигурността в дигиталното пространство (мрежата). Заплахите
5. Министерство на вътрешните работи – ГДБОП – проблемите с киберсигурността и трафика на хора – интервюта на терен
6. Превенция. Ролята на органите по сигурността

ТРЕТА ГЛАВА: Ценности и медиация в областта на сигурността

1. Ценностите и социумът
2. Органи на националната сигурност в България. Кадрови тип
3. Медиацията в съвременното общество – Детска педагогическа стая и законът за медиацията
4. Насилници и видове насилие. Причини

Заклучение

II. Съдържание на дисертацията

Структурата на настоящия дисертационен труд включва три глави.

Първата глава е озаглавена „Основни властови и граждански модели – от Аристотел до постглобалното общество“. Тази глава се състои от шест параграфа. В първата глава на този дисертационен труд се засягат темите, посветени на

основните идеи за властта и държавата и формирацията се властови и граждански модел с ярко изразено място на субектите, като граждани, в структурата на властта и държавата. Изследват се основните теории, които водят до такъв властови и граждански модел. Разглежда се изменената социална реалност на 20. и 21. век и как тя се отразява и изисква нови структури и организация на властта и на държавата. В същата глава се проследяват теориите за модерната държава, такава каквато я познаваме и създаваме днес, както и дали се наблюдава сблъсък между това, което днес сме изградили като държава и държавност, и идеите на Платон и Аристотел относно държавността и устройството на държавата. Засягат се въпроси, свързани с разбирането за гражданина и гражданството днес, с открояването на общосоциални модели на поведение, модели на държавност в посока на урегулирано общество и балансиран политически живот или по-скоро се наблюдават процеси, които да разкъсват личността в социума и да поставят линия между обществото и властимащите. Паралелът, който е направен между различните епохи, както и спрямо Аристотеловата философия, която е актуална и днес с разбирането за това, което в действителност гражданинът представлява, е нужен като своеобразен компас, защото това е един от начините, чрез който съвременното общество може да установи дали човечеството се движи в посоката, в която ще има развитие и ще се случат така необходимите позитивни промени, или нациите са в състояние на дезинформация, обърканост и са въведени в кризисни отношения с останалите държави в глобалния свят. Фуко ясно показва, че властта в по-голяма или по-малка степен е вплътена и е част от обществото, тъй като властта е поле на действие над други обществени действия и структури, ето защо властта е основен социален феномен. Тези отношения на властта имат своите сериозни корени в обществото и обществения живот на хората: „те не образуват никаква допълнителна структура отвъд обществото, за чието изчезване да мечтаем и да се борим“ (Фуко, 1992: 77). Фуко твърди, че е абсолютна абстракция да се смята, че има общество без отношения на властта. Всъщност на политическата сцена стоят задачи, които е необходимо да бъдат решени и те са свързани с анализирането, установяването на проблематиката по повод на

отношенията между властта и уредбата на съвременната държава, а това настоящата дисертация ще изследва с проблема за установяването на властовия и гражданския модел. **Властовият и граждански модел залага на общата постановка за субекта на властта като правно и дори икономически ангажирано лице, независимо от неговата лична етическа и светогледна позиция, като основно изследването ще се насочи към значимостта тъкмо на етическата и ценностната система на модерния гражданин, за да се реализира общото благосъстояние на цялата държава и общество.**

Първият параграф, „Идеите за властта“, изработва основното поле за извличане на определен властови и граждански модел през концепциите на Аристотел, Фуко, Грийн, Макиавели, Фром и др., основан върху класическите идеи за властта и трансформацията на тези идеи от съвременна гледна точка. Всъщност основният въпрос, който се проследява през проблема за властовите и гражданските модели в съвременността, е новото разбиране за държавността, дали и как днес се преплитат една в друга идеите за моралност, добро, власт. Колкото и добро или лошо да е законодателството, всичко се основава върху човешката личност – тя може да бъде променена, тя може да бъде мотивирана, тя може и да бъде премазана, въпрос на управление, целеполагане и адаптиране към политическите и епохални процеси.

По какъв начин дадена власт ще бъде упражнена също зависи от човешката личност. В процеса на изследването все повече се изяснява идеята за социалната значимост и корелация на властовия и граждански модел с реалното състояние на социума. Отстоява се тезата, човешката личност стои в центъра на събития, в центъра на развитието на държавата, като устройство, развитието на институциите, развитието на училищата и университетите, както и развитието на бизнес средата, т.е. това, върху което обществото е необходимо да съсредоточи своето внимание, е изграждането на личности, които имат знания, умения, висок морал и могат да създават работна среда, в която да се върви към това обществото и човекът да живеят по-добре: да имат по-добри условия на труд, да имат по-добри училища, университети, детски заведения, да се създава в обществото

идеята за развитието на критично мислене и воденето на дебати, властта да може да се основе на справедлив, стабилен и надежден властови и граждански модел.

Вторият параграф, „**Начални теории във философията на държавата**“, е посветен на извличането на властовия и граждански модел, който Аристотел предлага в „Политика“, и ориентирането на този модел към съвременните условия. Аристотел дефинира държавата като реална общност на хора, а също така според него тази общност винаги възниква заради някакво благо, ето защо и всяка общност се стреми към благото. Тази общност, която според Аристотел е най-висша и която обхваща всички останали, се нарича държава или още политическа общност (Аристотел, 1995: 3). Според Аристотел, за да се обособи държава, е важно да се обособи семейството, защото: „Всяка държава се състои от семейства, а частите на домашното стопанство са тези, от които се състои семейството“ (Аристотел, 1995: 6).

Какво в същността си представлява държавата? Колко са формите на държавно устройство? Кои форми могат да се разглеждат като най-правилни, морални и полезни за обществото? Подобни въпроси са имали своето значение за човечеството още от минали времена и епохи, но тези въпроси са особено актуални и днес, когато процесите в света са особено динамични. Различните философски школи търсят отговорите на подобни въпроси, тъй като те са от съществено значение за социума, света, за политиката и за всяко едно държавно устройство. От особена важност е идеята за това, че човек като личност малко или повече също е отговорен за състоянието на държавата и на социума. Реално човек има способността да променя хода на събитията, както и на историята, въпросът е да го повярва и да намери хора, които имат сходни виждания и възгледи. Във фокуса на философията на държавата и властта като един от най-важните въпроси стои отношението на личността, на гражданина към неговото общество и държава: какво реално един човек прави за своята държава, с какво допринася, какво възпитание и морал демонстрира и какъв пример дава на поколенията, идващи след него. По този начин в дисертационното изследване се формира разбиране за „модерния гражданин“.

Третият параграф, **„Модерното общество и социалните модели“**, разгръща обща картина на обстоятелствата, породени от новия етап на глобализацията: нов социален ред, нови социални модели и дори за това какъв е новият облик на гражданството и социалната принадлежност. Обсъждат се новите реалии на дигитализацията, която налага нов начин на живот и влияе на всички аспекти в обществото и икономиката. Представят се тенденциите на все по-засилено консуматорство, но и на нарастване на тревожността и индивидуализма в многослойните им аспекти, на социална изолация, свързани с новите условия на съвременната икономика и налагащите се социални модели.

Параграф четвърти, **„Теории за модерната държава“**, разглежда въпросите за актуалното състояние на идеите за държавността, като акцент се поставя върху новите задачи пред модерната държава, свързани с променящите се социални условия. Модерната държава има да разрешава множество въпроси, свързани с джандър-политиките, с третата световна война, с разделението на много бедни и много богати, с политическата изборна система, с нарастващото влиянието и повсеместно навлизане на изкуствения интелект. Влиянието на изкуствения интелект е проблемът, за който никой може би не е подготвен напълно в коя посока ще се развива. В състоянието на съвременната държава се наблюдават явления и предизвикателства, дефинирани от У. Бек, които са свързани с рискови фактори, които са непознати до този момент. Тук се поставя въпросът как държавата да отговори на социалната динамика и да отстоява своята цел и първостепенна задача, дефинирана от Аристотел: да се грижи за благо на социума и да бъде отговорна за добрия живот и развитие на всеки един от своите граждани.

Петият параграф, **„Модерният гражданин през 21. век – новият светоглед“**, заостря динамиката и показва сблъсъците и противоречията в налагащия се социален ред и стереотип на живот в опит да очертае облика на „модерния гражданин“. Поставят се въпросите за отношението на съвременния човек към самопознанието, към духовните търсения, към смисъла на собственото съществуване, въпреки потъналостта в консуматорството и дигиталните мрежи.

Днешният човек е много далеч от мъдростта и от опознаването на собствената си душа, но за сметка на това е изключително близо до всякакъв тип информация, мрежова свързаност и мощ от всякакъв характер, дори такава, която може да погуби цели континенти: „Урокът за чирака – и за цялото човечество е ясен: никога не призовавайте сили, които не можете да контролирате“ (Харари, 2024: 8). Точно това прави съвременният човек днес, той иска от изкуствения интелект (ИИ) да му даде власт и мощ, но не си задава въпросът дали този ИИ в един момент ще може да бъде управляем и/или контролиран от човека. Необходимостта от критическо мислене става все по-належаща, а това е търсене, което се изправя пред смисъла на общите социални цели и най-вече когато се констатира липсата на този обществен смисъл и проект за бъдеще.

В параграф шести, **„Постглобални измерения на властовите и гражданските модели“**, се разглеждат проблемите, свързани с наличието на киберпространството, развитието на информацията в него, както и се проследяват връзките между властимащите и ползването на информацията. Липсата на адекватна защита на информацията, както и не навременното задаване на конкретните въпроси. Параграфът се стреми да покаже водещите светогледни основания на властовите и гражданските модели, които се оформят в ерата на постглобалността, като настоящият етап от развитието на процесите на глобализация. Разглеждат се трудовете на Харари и Бек, описват се проблемите, които се срещат в държавите, устройството и обществото, както и състоянието и системата от вярвания и цели на съвременния човек днес, през 21-ви век. Проследява се връзката по отношение на властта, институциите, дигиталните технологии с новосформиращия се светоглед на човека от 21. век. Обръща се внимание на огромната нужда от морални и духовни ориентири, както и необходимостта човек да постави пред себе си въпросите, които са от жизненоважно естество и които ще определят неговото благосъстояние днес и ще проектират неговото бъдеще в ерата на постглобалността.

Втората глава е със заглавие „Проблемът за сигурността в съвременното общество“. В тази глава се обръща особено внимание на рисковете в областта на

сигурността в държавата, както и на ниво киберпространство, като едно ново пространство, което е среда за престъпна дейност от нов вид. Темата е изключително актуална, тъй като показва реалността относно състоянието на цялото общество, както и на проблематиката по отношение на киберзаплахите, кибератаките и, разбира се, човешкото поведение, като фактор с особено значение в киберсредите. В тази глава се прави сериозно изследване, посветено на разузнаването и контраразузнаването. Именно в тази глава са поместени и интервютата, които са осъществени на терен, със служители на ГДБОП – при МВР. Тук също така се поясняват заплахите и атаките, пред които цялото общество, всеки отделен човек, всеки бизнес, както и всеки аспект на публичната дейност могат да бъдат засегнати, защото тук въпросът е кога ще са засегнати. Разглежда се непрекъснатото развитие на киберпространството, както от гледна точка на подобрене на алгоритмите и устройствата, с които боравим, така и от гледна точка на развитието, насочено към престъпниците в мрежата, където всичко е достъпно, лесно и бързо, като понякога има определена парична цена. Засяга се и темата по превенцията, тъй като тя има съществено значение. Действията по превенция биха могли да са насочени както към деца и подрастващи, така и към възрастни, а също и към служители, тъй като на тези хора, които нямат пряк достъп и досег до кибервъпросите, също е необходимо да им бъде пояснено по какъв начин да предпазват своята работна киберсреда, устройството и собствената си личност от посегателство, извършено в Интернет, като и това е начин, чрез който служителите в институциите по сигурността биха били още по-полезни, дори преди проблемите да са придобили по-сериозни и мащабни размери. Именно тук е и важно да се отбележи, че самата държава като функции и като организираност в структурата борави с методите на власт и подчинение.

В модерността ни предизвикателствата пред гражданите са сериозни. Може да се вземе предвид военното положение, на което ставаме свидетели, както и намаляващите проценти на средната класа в социума, по-скоро се виждат изключително богати и крайно бедни хора, като тук за пореден път се доказва, че

обществото днес доста се е отдалечило от идеята за равновесието, за която пише Аристотел. Наблюдава се също така, че в училищата и сред децата се проявяват техни агресивни състояния, които се изразяват чрез вандализъм и постъпки, които биха се приели като негативни: „Откакто съществуват държавни формации, съществуват и закони, и обичайно право, които уреждат живота в такива формации. Това е естествено. Далеч не толкова естествено е цялостната структура на една държава да се превърне в предмет на дискусия и на теоретичен размисъл.“ (Гигон, 1995: XIX).

В параграф първи, **„Понятието сигурност в глобалния свят“**, се представя анализ на настоящата ситуация, която ще определи целите и задачите пред сигурността, както на национално, така и на международно ниво. Живеем в най-модерните времена, в които ставаме свидетели на изключително интересни събития, както на политическата сцена, така и в сферите на сигурността и киберсигурността. Необходимо е да бъде обяснено какво се има предвид, когато говорим за сигурност и едва тогава да се разграничи (или не) сигурността от киберсигурността и да се концентрира вниманието върху проблемите в тези отрасли. Вече двете пространства на извършване на престъпления или нарушаване на дадени права и/или закони се преплитат в едно, което предполага нуждата от добра подготовка по повод на киберпрестъпленията и анализ на поведението на престъпници, които ползват онлайн пространството. Към реалния свят, като реална сцена и пространство за престъпните деяния и проблемите на сигурността, в ерата на дигитализацията се добавя едно ново пространство – на виртуалния свят. Може да се говори за престъпленията, които са *хибридни*, разделени между реалния и виртуалния свят. Проф. Илин Савов има множество интервюта, посветени на тези теми, в които експертът ясно показва необходимостта от задълбочени знания и подготовка от страна на служителите, работещи в съответните министерства и ресори. Как реално се дефинира идеята за киберсигурността и за информационната сигурност? Тук трябва да се дефинира самото понятие киберсигурност, което е сравнително ново в сферата на сигурността. Taherdoost дава следната дефиниция: „Киберсигурността се определя

като „запазване на поверителността, целостта и наличността на информацията в киберпространството“, „Информационната сигурност, от друга страна, се определя като „запазване на поверителността, целостта и достъпността на информацията“ (Taherdoost, 2023: 484). Според И. Слатински основното определение на сигурността е чрез противоположния термин, а именно сигурността е риск. Сигурността е информираност, необходимостта от надграждане на знания и умения. Сигурността е нуждата от превенция. Сигурността е осъзнатото ползване на технологиите, Интернет и ясното осъзнаване, че сигурността и информацията винаги вървят заедно. Сигурността е най-вече **резултат** от знания, действия, стратегия, информираност, създаване на най-добрите екипи.

В параграф втори, „**Сигурност и социално пространство. Риск е равно на сигурност**“, се въвеждат и се организират в системно проучване цялостните параметри на понятието сигурност и реалната структура и организация на сигурността на национално и на международно ниво. Идеята за сигурността е валидна от векове. Секторите за сигурност са тези, които дават спокойствието и сигурността на дадено общество. Според един от най-добрите специалисти по сигурност Н. Слатински, съществува само едно сигурно и това е рискът (Слатински, 2019: 349). В параграфа последователно се разглеждат базовите концепти при дефинирането на сигурността: интерес, конфликт, сила, заплаха. Структурира се работата и подсферите на сигурността и нейния ареал: престъпната дейност в разнородните ѝ проявления, като се акцентира на престъпната дейност, подронваща самото благосъстояние и функциониране на цялата държава.

Интересна е връзката между националната сигурност и социалната сигурност, тъй като социалната сигурност се явява онзи контрол по качеството дали въпросните стратегии и политика, които се прилагат са били приложени успешно, т.е. дали са гарантирали сигурността: „Който и друг вид сигурност да се провали системата плаща със социална сигурност, със спад на жизнения стандарт и декапитализация“ (Слатински, 2019: 356).

В параграф трети, **„Разузнаване и контраразузнаване“**, се обсъждат необходимите реакции на съвременната държава срещу заплахите и рисковите фактори пред националната сигурност. Сигурността изисква прозрачност – в действия, в политики, в избори, в кадри. Единствено чрез висок морал, висока степен на знания и подготовка, може да се създават условия, в които да имаме високо ниво на сигурност, ако има участие на недобросъвестността, неморалността и ценностите са разклатени, то тогава имаме и нефункционираща основа на държавността и институциите, защото според Аристотел само ако те са подчинени на споделянето на общото благо като неизменна ценност и посвещаването на мисията за неговото реализиране и опазване, ще дадат функционирането на успешната държава. Прозрачността се създава чрез отговорност, упорита работа на службите, на хората в службите и умението да се отстоява националният интерес.

В параграфа детайлно се разглежда системата на разузнаването и контраразузнаването, дефинират се техните специфични дейности в системата на националната и международната сигурност. Определят се работещите структури и оперативни способности, като собствени модели на властовото отношение и на неговия граждански облик и специфики за изпълнението на тези важни за сигурността на съвременното общество дейности.

Параграф четвърти, **„Киберсигурността в дигиталното пространство (мрежата). Заплахите“**, провежда цялостна реконструкция на концепцията за киберсигурност. Полага се ситуацията и бързо развиващата се социална динамика на дигитализацията и свързаните с нея престъпления, рискове и заплахи. Дигиталният свят не просто е навсякъде около човек, а хората са директно в него, постоянно. Дигитализацията стремглаво набира не просто популярност, но и в същото време набира „скорост“, за да превземе и *граби* всичко по пътя ѝ. Интернет оказва своето влияние не просто върху живота на обикновения човек, но и върху функционирането на държавите в тяхната цялост. Особено голяма е въздействието на социалните мрежи и опасностите, които те крият за

подрастващите и това е особено важен акцент, който дисертационното изследване показва и описва настойчиво.

В параграфа се дефинират понятията киберпространство, киберпрестъпление, киберизмами, киберразследване. Описват се детайлно, на основата на конкретни анализи и практически казуси, явленията от областта на киберпрестъпленията, тяхната организация и съответно разследване и неутрализиране, като се акцентира върху необходимостта от превенция и информиране на обществото. В параграфа се разглеждат програмни документи за разработване на единна национална стратегия по отношение на киберсигурността.

В параграф пети, **„Министерство на вътрешните работи – ГДБОП – проблемите с киберсигурността и трафика на хора – интервюта на терен“**, се прилагат проведени две интервюта с директори на националните звена в областта на сигурността. От информацията, придобита чрез интервюта с началниците на съответните звена става ясно, че проблемите, които касаят обществото и децата са от сериозни мащаби. Ето защо, е важно да се борава с информация и да се проявява критичност в мисленето относно процесите, за които масмедиите ни осведомяват, тъй като често пъти истината може да бъде прикрита. Проблемите, свързани с трафика на хора и деца, са от ключово значение за националната ни сигурност, като държава, защото става дума за живота и здравето на населението. Поради тези и още причини, е от ключово значение да се подбират високо морални и квалифицирани служители, както на ниво дирекции, така и на терен, т.е. на границите на Република България,

В параграф шести, **„Превенция. Ролята на органите по сигурността“**, като основно средство за превенция се набляга на масово информиране на нацията за различните опасности, както свързани със сигурността, така и с киберсигурността с апел към обществото хората все повече да проявяват критично мислене. Именно органите по сигурността са тези, които може да изпреварват събитията, да ги предотвратяват, да образоват и запознават обществото, да дават съвети, да говорят публично, да разработват различни форуми, кръгли маси и обучения, съвместно с университети, училища, фирми от бизнеса, които се

занимават с технологии, интернет и телекомуникации. Необходимо е да се използват всички средства, чрез които все повече и повече вярна информация е необходимо да достигне до обикновения човек.

Защо *именно органите* по сигурността? Институции, като ДАР, ДАТО, ГДГП, ГДНП, ДАНС, ГДБОП, Кибердирекцията, са тези институции, които имат необходимата информация, достъпът до нея, разполагат със средства за подслушване и наблюдение, и именно те са тези, които са отговорни за повишаване нивата на превенция в Република България. Необходимо е те да са проактивната страна, защото, колкото превенцията е на високо ниво, толкова по-информирани и подготвени ще са хората, а по този начин ще може да се избегнат големите проценти злоупотреби с инфраструктурата на държавата, злоупотреби към личността и към децата. Необходимо е да се подобри нивото на превенция в държавата. Превенция, насочена към всеки гражданин, с цел да се запази животът на хората, животът на децата, сигурността, киберсигурността, като тук се поставят две много важни цели: 1. Информираност и подготовка на гражданите; 2. Минимизиране на престъпните деяния.

Третата глава е озаглавена „Ценности и медиация в областта на сигурността“. В последната трета глава се разглеждат въпросите, посветени на това що са ценностите, тяхната връзка в обществото, прави се връзка между добродетелите, ценността на човека, като негова собствена отговорност и кауза, която да защитава и служителите в институциите от изпълнителната власт, като се обръща сериозно внимание на това какъв точно е профилът на кандидатите и кой начин би бил по-полезен, за да се избират най-добрите кадри, които да влязат в редиците на най-важните структури. Обръща се особено внимание на закона за медиацията, като се прави паралел с дейността на инспекторите от детските педагогически стаи и това, че тяхната дейност може да бъде определена като медиация, защото на практика те са единствените, които имат възможност да решават проблемите с непълнолетните и малолетните от първо лице. Разбира се, има и други служби, като социално подпомагане, но тяхната работа се различава от тази на детските педагогически стаи. След като се засягат въпросите с

подбирането на кадрите, сигурността на държавата, както и киберсигурността, след като се обръща внимание на най-сериозните въпроси, които имат криминален характер и са особено важни за обществото, логична стъпка е да се разгледат причините за насилие, както и поводите, поради които дадена личност може да се превърне в насилник и то по особено жесток начин, да наранява и унижава друго човешко същество, животно и в един от най-лошите случаи – дете. Защо и какви са причините, тази глава търси и дава отговорите.

В параграф първи, **„Ценностите и социумът“**, се обсъждат базови определения за ценностите, за тяхната система и особено за тяхното функциониране като лична, но и колективно споделяна позиция за всеки един гражданин на съвременното общество. Какво са ценностите и кога можем да говорим за тях. Ценностите са онези фундаменти, върху които може да стъпи едно здраво, добре оформено и добре развито общество, общество, което има ясна кауза да върви напред към прогрес, а не към регрес и деградация. Общество, което е изградено от здрави, морални, образовани хора, които имат критично мислене и не се страхуват да задават въпроси, в които има изключително сериозен и дълбок смисъл. Семейството може да се разглежда, като най-малката градивна единица в обществото, ето защо е необходимо то да бъде запазено, като ценност. Хора, които са готови да се променят, да се развиват, да се информират в името на това обществото, което изграждат да предприеме такива стъпки, които са фундаментални за идните поколения и състоянието на държавата ни. За развитието на едно общество всеки човек има значение, всяко действие и/или бездействие на човека са важни и те довеждат до определени последици, които може да са, както с позитивен, така и с негативен аспект.

Във втори параграф, **„Органи на националната сигурност в България. Кадрови тип“**, се поставя въпросът с подбора и кадровия тип за МВР, чрез т.нар. външни конкурси. Представят се нова методика за провеждане на кадровите конкурси, която да е насочена към подходящите и истински мотивирани кандидати.

Параграф трети, „**Медиация в съвременното общество – Детска педагогическа стая (ДПС) и Закон за медиацията**“, предлага социално значимо концептуализиране на разбирането за медиация, тъй като проблемите на сигурността трябва да бъдат решени основно като превенция и като неутрализиране на престъпленията не само от органите по сигурността, но и от страна на деятелите, а това са граждани, човешки същества, които влизат в престъпната дейност и с това обричат завинаги живота си. От огромно значение е тук проблемът с детската престъпност, който трябва да бъде решен още в годините на детството с превенция и с подходяща грижа и компетентни действия от държавните органи.

Медиацията като способ може да се използва само за гражданскоправни и търговско правни въпроси. В настоящата глава се предлага разбиране и практическа реализация на медиацията като връзка и процедура, която има подпомагаща и разясняваща роля и може да се определи като основен фактор при превенцията на престъпленията. За такова социално значимо звено по сигурността, като част от държавно регламентирани органи по сигурността по най-болезнения проблем с детската престъпност и нейната превенция, трябва да се определи Детската педагогическа стая (ДПС). Единствено детските педагогически стаи може да се разглеждат като свързващо звено, като медиативно звено между детето, родителите, органите, комисиите, за които се спомена по-горе. Единствено и само звеното на детска педагогическа стая може да играе ролята на медиатор и то като се има предвид степента на подготовката, професионалното ниво на служителите и връзката на това звено с останалите звена, които имат пряко участие по повод на малолетните и непълнолетните, от гледна точка на превенцията. Важен фундамент тук е идеята за работата на психолог с деца, които са насилници или те самите са станали жертва на насилие от всякакъв вид. Разбира се, пътят на терапията е доста дълъг, като често пъти се налага да се работи не само с детето, но и с неговите родители, попечители, както и неговата социална среда.

В параграфа се дефинира и понятието за насилие, като основно проявление на един човек срещу друг/други хора, за да се определи неговата постъпка като престъпно деяние. Но за да има успешна превенция трябва не само ясно разбиране и дефиниране на престъпното деяние, а и изследване и показване на основните фактори, които го провокират и то в най-крехкото състояние на човешката личност – детството.

В петия параграф, **„Насилници и видове насилие. Причини“**, се прави детайлен анализ, въз основа на психологически особености и на криминални профайлъри, на причините и профила за предприемане на престъпни действия. Анализът целенасочено е проведен върху основите на появата на детската престъпност. Установяването на връзката между различните видове насилие, както и нарцисистичните черти, които определени хора може да имат и да развиват в себе си, е от особено значение, тъй като показва по ясен начин, колко е важно и необходимо човек да полага грижи, които са необходими, за да се чувства той самият по-добре по повод на своето собствено емоционално, психично и душевно здраве. Душевното спокойствие, добрата семейна среда, отношенията, които се основават на любов и разбирателство вътре в семейство, са онези висини, към които всяка човешка душа трябва да се стреми.

Настоящият труд подкрепя идеята за брака, за създаването на стабилно семейство, което се гради върху любов, честност, уважение и подкрепа, като това, върху което настоящата глава би искала да насочи вниманието на читателя е, че е от особено значение да се посещава психолог, терапевт или друг специалист, особено когато има наличие на дефицити и фрустрации в човека. Само чрез лекуване на собствените си травми, човек може да изгради себе си на едно доста по-високо емоционално и интелектуално ниво, като по този начин може да носи отговорност за изборите и собствените си решения, както и да бъде отговорен и уважителен към собственото си семейство.

III. Заключение

Основните хипотези на изследването се потвърдиха напълно:

Първа хипотеза: добродетелите и ценностната система, основана на тях, са основата за създаване на правилното и общополезно държавно устройство – необходимостта от стабилитет е фундамент, за който цялото общество трябва да вземе участие. В първа глава бе разгледана подробно проблематиката, свързана с основните властови и граждански модели, извеждат към нова етическа и ценностна нагласа. Идеите за властта, теориите за структурата на властовото отношение и за участието на реалните субекти, като личности с нравствен и духовен капацитет, са фундаментални, тъй като винаги, когато става дума за власт, става дума за човешката личност, която по един или друг начин възприема, имплицира и взаимодейства с властта. Властта има пряка връзка с морала, който е част от човешката личност ведно със съвестта. Теориите, свързани с модерността на държавата днес, както и с моделите, които социумът е приел, както на ниво социални, така и на ниво политически постулати, ясно диференцират пътя, по който глобалният свят върви и жертвите, които дава всеки ден. Съвременният човек и неговото разбиране за гражданството и властта имат определени прилики и с разбирането за властта и гражданството още от древногръцка Атина, ето защо текстовете на Платон и Аристотел са особено актуални и в наши дни.

Втората хипотеза: от съществено значение е нова система и стратегия за подбор на кадри в органите на националната сигурност – всичко, което е видно относно изпълнителната власт, както и отражението на това върху децата, възрастните, отношенията между хората и вътре в семействата е показателно, че държавата има нужда от коренна промяна относно подбора, тъй като повече от десет години няма предприето нито едно действие към актуализация и подобряване методите и начините на подбор за службите от изпълнителната власт. Тази хипотеза се потвърди не само от дисертационното изследване, тя се потвърди още повече от последните събития, на които обществото бе свидетел – зачестилите случаи с педофили, проблемите с насилието върху хора и животни, измамите, нанесени върху възрастни хора за пари, както и лошото общуване между подрастващите, техните семейства, училищата, като институция и развратното поведение на подрастващите особено в Интернет. Киберхигиената

напълно липсва не само при подрастващите, но и при сериозен процент родители, което показва тоталното непознаване на тази проблематика. Киберпространството е най-деликатната материя, когато става дума за възпитание, държавност, политики, както на вътрешно ниво, така и на външно. Сигурността на държавата, сигурността на Интернет, рисковете, които постоянно се създават в социалното пространство, са всички фундаменти, на които е абсолютно задължително да се обръща постоянно внимание, да се разработват стратегии и да се работи върху превенцията. Превенцията е деликатната задача, която стои не само пред съдебната власт, но и пред изпълнителната, а освен това и пред училищата. Единствените медиатори, които можем да намерим в диалога изпълнителна власт – дете, са инспекторите от детските педагогически стаи. Рисковете и непознатото взаимодействие между възрастен и дете, на което множество деца стават свидетели, са от особено значение, когато става дума за това, че е важно да предпазим децата. Често пъти педофилите се свързват децата най-напред в Интернет, ето защо е от особено значение, децата да имат информация за това, да могат свободно да общуват със своите родители и учители. Насилието, което деца упражняват върху деца, е отражение на неизказаните думи към майката и таткото. Това са потвърди от интервютата, направени със служители от ГДБОП при МВР, като лично комисар Димитров сподели за проблемна ситуация с дете, която стига до него. Главен инспектор Кортезов разказа какви са предизвикателствата, с които е необходимо да се справят, когато става дума за трафик на хора и деца. Двамата експерти бяха категорични, че лошо подбраните служители в системата, се оказват проблем, както за обществото, така и за службите, защото това са хора, които могат да злоупотребяват с власт, да навредят на разследване, да се поддават на корупция и да са по-скоро в престъпния контингент, отколкото на страната на закона.

Третата хипотеза: мерките срещу насилието и влошеният социален климат трябва да се търсят в подобряването на социалните взаимоотношения, а това трябва да стане първо в семейството и чрез издигането на семейството и хармоничното, и здраво отношение към новото поколение в истинска безусловна

ценност, която реално да се споделя от социума. Осъзнаването, че семейството е най-малката градивна единица в обществото, е от ключово значение, тъй като примерът, който личността взима в семейството, е този, който същата тази личност показва пред обществото.

Дисертацията изследва проблематиката относно функционирането на държавата, като управление и форма. Създава връзка със събития и изследвания, които с случват преди повече от две хиляди години и все още се създава идеята за актуалността на проблематиката дори и днес. Настоящият дисертационен труд показва колко е важна функцията на човека, не просто по повод възпитание на децата, а в една мащабна цялостност, в която се обхваща държавата, институциите, бизнеса, обществото, създаването на критично мислене в човека и връзката на всеки човек с другия. Поемането на отговорности, както и обсъждането на проблемите активно, без тези проблеми да се възприемат като теми табу. Настоящият труд показва, че корупцията е една от най-порочните практики, която може да въведе дадена държава в колапс и да постави обществото и в състояние, в което границата между много богатите и много бедните, да бъде изключително широка, разбира се, този въпрос може и да се разглежда от духовна гледна точка и тогава обликът му би бил различен, но целта на този дисертационен труд е да покаже проблемите, които стоят пред социума и пред държавата със специално внимание към позицията на модерния гражданин и особено личностният фактор в кадровия подбор на достойни служители в областта на сигурността. Предмет на бъдещо изследване би било разследването на причините, заради които се допусна тази ситуация на държавно и обществено ниво.

IV. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Приносни моменти в дисертационния труд:

1. Приведена и превърната в теоретичен фундамент за оценка и предложения за работещи решения в сферата на сигурността и киберсигурността е политическата и морална философска система на Платон и Аристотел, детайлно коментирана върху съвременните социални и политически теории и сравнена със съвременната обществена ситуация, и то специално за България.

2. Привлечена и развита е цялостна нормативна и практико-приложна база от дефинирането, структурата, данните и проблемите в сферите на сигурността, киберсигурността и медиацията, с оформяне на властовите и граждански модели и медиация, работещи реално в нашия живот днес, в съвременна България. Като е направен опит да бъдат проследени дълбоките корени на криминалното поведение, включително с национални специфики.

3. В резултат на анализа, свързан с работата на органите по сигурността в национален план, който демонстрира необходимостта от подготвени, обучени и морално ангажирани кадри, се обосновава предложение за нова методика на подбор за кадрите по сигурността чрез външни конкурси.

V. Списък с публикации

1. Венчова, В. (2024). Съвременното състояние на държавната идея и властта, специални перспективи в „Рисковото общество“ – Улрих Бек. – В: Годишник на Катедра „Философски и политически науки“, Благоевград: УИ „Н. Рилски“, година XIV, ISSN 2683-0973, (под печат).
2. Венчова, В. (2023). Работата на структурите на сигурността в държавния апарат. – В: Сб. „Докторантите в науката. 7, Благоевград: Философски факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, с. 653-678. **Doctoral-School-and-7th-Doctoral-Scientific-Session-of-the-Faculty-of-Ph**

3. Венчова, В. (2023). Форми на държавното управление в „Политика“ на Аристотел – В: Сб. „Постглобалност: криза и бъдеще“, Благоевград: УИ „Неофит Рилски“ (под печат).
4. Венчова, В. (2023). Гражданското образование и идеята за държавата, управлението и властта, коментар на учебник по „Гражданско образование“ за 12-ти клас. – В: Годишник на Катедра „Философски и политически науки“, Благоевград: УИ „Н. Рилски“, година XIII, ISSN 2683-0973, с. 42-49.
<http://press.swu.bg/bg/2-uncategorised/502-gkphilo>
5. Венчова, В. (2022). Справедливост и обществено устройство във философията на Аристотел. – В: Годишник на Катедра „Философски и политически науки“, Благоевград: УИ „Н. Рилски“, година XII, ISSN 2683-0973, с. 85-14. <https://ph.swu.bg/education/digital-resources/yearsbook-php>
6. Венчова, В. (2021). Властови модели и стереотипи в областта на сигурността и правораздаването. – В: Сб. „Докторантите в науката. 5“, Благоевград: Философски факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, с. 148-160.
[Collection-Doctoral_Students_in_Science_5_.pdf](#)

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА НАУЧНА ЕТИЧНОСТ

Дисертационният труд **„Властови и граждански модели и медиация в областта на сигурността и киберсигурността“**

е авторски.

При неговото разработване не са използвани в нарушение на авторските права чужди публикации и разработки без съответното позоваване и цитиране.

South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad

Faculty of Philosophy

Department of Philosophical and Political Sciences

Ventsislava Nikolaeva Venchova

**“Models of Power and Citizenship and Mediation in the Field of Security and
Cybersecurity”**

ABSTRACT

of a dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree “Doctor”

Field of Higher Education:

2. Humanities

Professional Field:

2.3. Philosophy

Scientific Specialty:

“Social Philosophy”

Academic Advisor: Assoc. Prof. Dr. Silviya Kristeva

Blagoevgrad, 2025

The dissertation has been reviewed and submitted for defense before the scientific jury of the Department of Philosophical and Political Sciences at the Faculty of Philosophy, SWU “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, on May 14, 2025, Protocol No. 5.

The dissertation consists of an introduction, three chapters, a conclusion, and a list of sources (literature).

The total volume of the dissertation is 258 pages, of which 245 pages comprise the main text, and 11 pages include the literature. The dissertation contains three chapters. The first chapter includes 6 sections, the second chapter also has 6 sections, and the third chapter contains 4 sections. The bibliography includes 85 sources in both printed and electronic formats: 29 titles in Latin (in English), 56 titles in Cyrillic (in Bulgarian), and 40 electronic sources, including websites of specific institutions, regulations, codes, laws, and directives – a total of 125 sources. The public defense will be held on June 18, 2025, at 14:30 PM in Room 342 of SWU “Neofit Rilski”.

Materials related to the defense are available to interested parties at the office of the Department of Philosophical and Political Sciences at SWU “Neofit Rilski”.

CONTENT

I. General characteristics of the Dissertation/ ... 4

1.1. Relevance of the research topic/ ... 4

1.2. Degree of development of the problem/ ... 5

1.3. Object, subject and main hypothesis of the research/ ... 5

1.4. Goals and objectives of the research/ ... 6

1.5. Methodology and methods of the research/ ... 8

1.6. Scientific novelty of the dissertation work/ ... 8

1.7. Approbation of the dissertation work/ ... 9

1.8. Structure of the presentation/ ... 9

II. Content of the dissertation/ ... 10

III. Conclusion/... 21

IV. Scientific and scientific-applied contributions of the dissertation work/ ... 24

V. List of publications/ ... 24

DECLARATION OF SCIENTIFIC ETHICS/... 26

I. General Characteristics of the Dissertation

1.1. Relevance of the Research Topic

The research addresses contemporary issues concerning security and cybersecurity, as well as the challenges faced by national security services. The work takes a stance on the dynamics in the fields of cybersecurity, security, and mediation, emphasizing mediation as a means of prevention and connection among the key elements in the field of security. It raises questions about human resources and the appropriate selection of personnel within the context of power and civic models aligned with a modern understanding of citizenship based on ethical norms and a system of values.

The dissertation demonstrates that, based on the presented power and civic model grounded in the classical principles of Aristotle's philosophy of power and the state, the human factor is essential. Acknowledging and positioning this factor allows for potential solutions to urgent societal problems.

A model for active participation in security is proposed, along with a practical method for recruiting personnel for national security agencies. The topic's relevance is further supported by the philosophical connections drawn between Plato, Socrates, and Aristotle and today's modern dynamics. Aristotle is emphasized as a fundamental figure in the structure of the state and forms of governance. Ethical values discussed by Plato, Aristotle, and Socrates are examined through the lens of modern social dynamics. Special attention is paid to the legal significance of every decision made by those in power and the negative societal impacts of poor human resource decisions.

The core theses and arguments focus on issues related to the state, the individual, power, society, the separation of powers, and critical challenges in national security, intelligence, and counterintelligence. The topic is highly contemporary, examining the current national security landscape. The growing prevalence and changing scale of internet-related crimes are studied, along with the regulatory framework in Bulgaria, noting the need for changes in legislative acts, codes, orders, and guidelines. Cybercrime trends and countermeasures are analyzed, emphasizing the urgent need for prevention and public awareness, particularly among the elderly and children. The importance of educating youth about online behavior and communication is highlighted. The dissertation advocates for inviting cybersecurity experts like

Prof. Ilin Savov and former GDBOP officer Lyubomir Tulev, now CEO of “CyberXperts,” to schools to educate on internet safety.

1.2. Degree of Development of the Problem

The dissertation builds upon the works of leading Bulgarian experts in the field of security and cybersecurity, including Dr. Nikolay Slatinski, Prof. Ilin Savov, Assoc. Prof. Dr. Dragomir Krastev, Maj. Gen. (Ret.) Valeri Lazarov, Rumen Gyurov (PhD in National Security and former counterintelligence officer), Anton Zhelev (lecturer in “Police Law” and “Public Order Protection” at the Police Faculty of the Ministry of Interior Academy), legal scholar Kristian Takov, and Prof. Kostadin Bobev (former Director of the Institute for Criminology at the Ministry of Interior).

Interviews with active officers from GDBOP – Ministry of Interior are also included. Theoretical foundations are drawn from classical and modern thinkers including Aristotle, Plato, Rousseau, Machiavelli, Foucault, Locke, Nietzsche, Frankl, Fromm, Jung, Freud, Harari, Beck, Hobbes, Fotev, Kristeva, Tsenkov, Bobev, Stoychev, Madzharov, Nedkov, Algafari, Paspalanova, Slatinski, Takov, among others. The work considers Aristotle’s critique, Machiavelli’s egoism, Greene’s theories of power, and Takov’s moral concerns. Emotional trauma and its consequences, discussed by Emil Madzharov, Algafari, and Nedelcho Stoychev, are also integrated. Professor Bobev and Todor Todorov’s criminological studies of severe crimes are referenced, and the role of juvenile delinquency is examined through case studies, illustrating the points at which the system fails.

The dissertation also reviews key regulatory documents: the Criminal Code, the Criminal Procedure Code, the Administrative Procedure Code, customs service regulations, the Mediation Act, and protocols for juvenile police work, particularly in cases of crimes committed by minors. Evidence and testimonials from the GDBOP website are used, addressing issues like trafficking prevention, cyber threats, and more, supported by numerous electronic sources.

1.3. Object, Subject, and Main Hypothesis of the Study

The central thesis of this research is the formulation and analysis of a general model of power and citizenship, constructed through specific criteria and classical principles rooted in civic virtues and values, and its mediation and implementation in contemporary public life. The research investigates how this model can be applied in the field of security, particularly in its governmental institutions and practices.

The object of the study encompasses the core institutions and activities related to security and cybersecurity, as well as their scope of action and social responsibility in the face of challenges and issues arising in the modern globalized world. The study also focuses on the state's role and its goals concerning the preservation and prosperity of national security. Specific subfields and sectors will be examined, including the security structures and particularly cybersecurity systems in Bulgaria, as well as prevention and mediation among children and adolescents—again with an emphasis on cybersecurity in the era of digitalization.

The subject of the study is the implementation of power and civic models in the field of security within the modern social context, particularly in Bulgaria. It explores how these models contribute to the daily challenges faced by professionals in security and cybersecurity—problems stemming from poor personnel selection and the pressing need for mediation among all units of the state and institutional apparatus, including human resource departments. The neglect of these issues results in significant negative consequences for public safety and cybersecurity.

Research hypotheses:

1. **First hypothesis:** Power and civic models founded on virtues and value systems—models that recognize the essential role of these elements in shaping citizenship and individual participation in state and governance—form the basis for building a just and beneficial state system.
2. **Second hypothesis:** A new strategy and system for staff recruitment in national security agencies is essential, reflecting a new power and civic model in the field of security and cybersecurity.
3. **Third hypothesis:** Solutions to violence and deteriorating social climates must be sought through the improvement of social relationships, beginning with the family, and by promoting strong, harmonious, and value-driven interactions with younger generations—an ideal that must be genuinely upheld by society.

1.4. Aims and Objectives of the Study

The primary **aim** of the dissertation is to identify the power and civic models applied in the recruitment of personnel in the security field, with particular focus on the value-based model and the standards for competitive selection procedures. This work also seeks to propose an

update to the methods and tools used in personnel selection, which have not been revised in the past 16 years—especially regarding both the physical readiness of candidates entering through external competitions and the evaluation of their cognitive capabilities. Current procedures fail to account for job-specific roles; for instance, the same requirements apply from entry-level police officers to officers in juvenile police departments.

The study examines processes and decisions directly impacting the executive branch, particularly those relevant to human resources in various institutions.

The ten research objectives are as follows:

1. To propose changes in the selection methods for individuals serving in executive authority;
2. To highlight the urgent need for security services to better prepare for the evolution of the criminal world, both domestically and globally;
3. To ensure that personnel are fully equipped to handle all potential threats emerging from cyberspace;
4. To emphasize the growing necessity for communication between children and parents, teachers and students, and educators and children, especially in light of increasing incidents of violence at home, in public, and in schools;
5. To underline the seriousness of violence and cybersecurity issues, which affect society at large;
6. To address the topic of human trafficking openly, removing the stigma among youth and encouraging public dialogue;
7. To promote justice as a supreme societal value that everyone should uphold through personal example;
8. To reaffirm the vital role of intelligence and counterintelligence in preserving the state, nation, written language, national language, and culture;
9. To explore how political life reflects the presence—or absence—of morality;
10. To advocate for a societal shift in Bulgaria that elevates the voices of the good, the wise, the intelligent, and the just, in memory of what was lost with the passing of Kristian Takov.

1.5. Methodology and Methods of the Study

The methodology of this study involves a historical-philosophical analysis and comparative examination of fundamental concepts of the state, morality, and virtues—from ancient philosophers like Plato and Aristotle to modern theories of the global society and institutional models for maintaining security. It includes a review and demonstration of the entire legal framework surrounding power and civic models in the context of security and cybersecurity within the contemporary state.

The study also employs qualitative methods such as expert interviews, participation in seminars and academic conferences, and on-the-ground research. This includes conversations and interviews with employees of the Ministry of the Interior of the Republic of Bulgaria, in order to incorporate professional insights from high-ranking practitioners and to understand real-world challenges in the current security environment of Bulgaria.

1.6. Scientific Contribution of the Dissertation

This dissertation provides a detailed analysis and depiction of the current state of security and cybersecurity in Bulgaria. It constructs a theoretical-philosophical foundation for evaluating the issues and proposing practical solutions. The political and moral philosophical systems of Plato and Aristotle are translated into a theoretical framework and compared with Bulgaria's current societal conditions.

A comprehensive regulatory and practical framework is presented, outlining the definitions, structures, data, and issues in the field of security and cybersecurity. These are examined in the context of the formation of functioning power and civic models, including mediation, relevant to contemporary Bulgarian society. The dissertation also attempts to trace the deeper roots of criminal behavior, including factors specific to the Bulgarian context.

A new methodology is developed for solving the central thesis of the dissertation: the recruitment process in the fields of security and cybersecurity.

This dissertation demonstrates the critical importance of human capital in all spheres of public, political, social, and national life. It argues that even the best laws and codes are ineffective if society fails to embrace the virtues necessary for its continued development. It reaffirms the growing necessity for communication between children and parents, teachers and

students, and educators and children, in a time marked by escalating violence in the streets, homes, and schools.

1.7. Approbation of the Dissertation Work

The research findings developed in the dissertation have been presented at the following academic forums:

- **Presentation titled:** *The Work of Security Structures in the State Apparatus* Doctoral School and 7th Doctoral Session of the Faculty of Philosophy, South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, **14 December 2023**.
- **Presentation titled:** *The Contemporary State of the Idea of the State – Special Perspectives in the Risk Society*, Interfaculty Conference: *Cultural Contexts, Political Time, and Philosophical Spaces of Postmodernity*, South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, **17–18 May 2023**.
- **Presentation titled:** *Civic Education and the Idea of the State, Governance, and Power – Commentary on the Civic Education Textbook for Grade 12* National Conference: *Critical Thinking and Innovation. Paradigms in the Teaching of Philosophy and Civic Education*, South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, **20–21 April 2023**.
- **Presentation titled:** *Forms of State Governance in Aristotle’s “Politics”* Second International Conference: *Postglobality: Crisis and Future*, South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, **20–21 October 2022**.

1.8. Structure of the Dissertation

The thesis maintained, the set goals and research tasks, the topicality of the subject, and the processes analyzed in the dissertation determine the following structure:

CHAPTER ONE: Fundamental Power and Civic Models – From Aristotle to the Post-Global Society

1. Ideas of Power

2. Early Theories in the Philosophy of Power
3. Modern Society and Social Models
4. Theories of the Modern State
5. The Modern Citizen in the 21st Century – A New Worldview
6. Post-Global Dimensions of Power and Civic Models

CHAPTER TWO: The Issue of Security in Contemporary Society

1. The Concept of Security in the Global World
2. Security and Social Space. Risk Equals Security
3. Intelligence and Counterintelligence
4. Cybersecurity in the Digital Space (the Internet). Threats
5. The Ministry of Interior – GDCOC: Issues with Cybersecurity and Human Trafficking
– Field Interviews
6. Prevention. The Role of Security Bodies

CHAPTER THREE: Values and Mediation in the Field of Security

1. Values and Society
2. National Security Agencies in Bulgaria. Personnel Types
3. Mediation in Contemporary Society – The Juvenile Police Department and the
Mediation Law
4. Perpetrators and Types of Violence. Root Causes

Conclusion

II. Content of the Dissertation

The structure of the present dissertation includes **three chapters**.

CHAPTER ONE: Fundamental Power and Civic Models – From Aristotle to the Post-Global Society

This chapter consists of six sections and addresses key themes related to the foundational ideas of power and the state, along with the emerging power and civic models that

emphasize the active role of citizens within the structure of power and governance. It explores core theories that lead to the formation of such models and analyzes the transformed social reality of the 20th and 21st centuries, highlighting the need for new structures and organization within state and political power.

The chapter also examines modern theories of the state as we know and construct it today, and investigates whether there is a conflict between contemporary statehood and the classical ideas of Plato and Aristotle. Topics include the modern understanding of citizenship, social behavioral patterns, governance models aiming at balanced political life, and the growing divide between society and those in power.

A central comparative line is drawn across historical periods, especially in relation to Aristotelian thought, which remains relevant in its vision of the true nature of the citizen. This serves as a moral compass, helping contemporary society assess whether it is moving in a direction of meaningful progress or instead falling into disinformation, confusion, and crisis in a globalized world.

Michel Foucault emphasizes that power is inherently embedded in society; it is not an external construct but a fundamental social phenomenon that operates through all levels of social interaction. According to Foucault, it is an illusion to imagine a society devoid of power relations. The task of modern political theory is to analyze and address the complex relationship between power and state organization—precisely the focus of this dissertation.

The power and civic model discussed here is based on the conception of the individual not just as a legal or economic entity but as an ethical and value-driven actor. This chapter argues for the critical importance of the ethical and moral framework of the modern citizen, necessary for achieving the overall well-being of both state and society.

Section 1: The Ideas of Power

This section lays the groundwork for deriving a specific power and civic model through the perspectives of Aristotle, Foucault, Green, Machiavelli, Fromm, and others. These models are rooted in classical ideas of power, revisited through a contemporary lens.

A central question emerges: how do concepts like morality, goodness, and power intertwine in modern governance? No matter how good or flawed legislation may be, everything

depends on the human person—an entity that can be shaped, motivated, or destroyed, depending on governance and political context.

Ultimately, the nature of how power is exercised is inseparable from the individual. The section defends the thesis that the human person is central to the state's development, including its institutions, education, economy, and society. The key to progress lies in fostering individuals who possess knowledge, skills, and high moral standards—capable of building environments that support better living, education, and critical thinking, and thus establishing a just, reliable civic and political model.

Section 2: Early Theories in the Philosophy of the State

This section focuses on Aristotle's concept of the state in *Politics*, adapting it to modern conditions. Aristotle views the state as a real community formed for a purpose—the pursuit of the common good. For him, the state is the highest form of community, encompassing all others, and its formation begins with the household:

“Every state is composed of households, and the elements of the household are those from which the household is formed.” (*Aristotle, Politics*, 1995)

Questions such as “What is the essence of the state?”, “What are the forms of state governance?” and “Which forms are most moral and beneficial?” are timeless, but they are particularly relevant today amid global instability. The role of the individual is emphasized—each person bears responsibility for the state and its condition. People can change the course of history, provided they believe in their power and unite around shared values. This section thus contributes to forming the image of the “modern citizen” in philosophical and political terms.

Section 3: Modern Society and Social Models

This section outlines the new circumstances brought about by globalization, including emerging social orders and the evolving concept of citizenship and social identity. It examines the impact of digitalization on all aspects of life, introducing new lifestyles and economic systems.

Key topics include growing consumerism, rising anxiety and individualism, and widespread social isolation—all symptoms of a transformed socioeconomic reality. These

developments challenge previous notions of community and demand reconsideration of civic belonging in a hyper-connected yet fragmented world.

Section 4: Theories of the Modern State

This section explores the current state of statehood, highlighting challenges such as gender politics, global conflict (e.g., the threat of a third world war), widening social inequality, the electoral crisis, and the encroachment of artificial intelligence.

Artificial intelligence poses a particularly significant challenge—its implications for governance are still uncertain. Referencing Ulrich Beck’s theory of the *risk society*, the section identifies previously unknown risk factors that modern states must confront. Against this backdrop, Aristotle’s assertion that the state’s primary duty is to care for the common good is revisited: how can today’s state fulfill this mandate amid social, technological, and ethical turbulence?

Section 5: The Modern Citizen in the 21st Century – A New Worldview

This section intensifies the dynamics of the analysis by highlighting the clashes and contradictions within the emerging social order and lifestyle stereotypes, in an effort to outline the profile of the “modern citizen”. It raises questions about the contemporary individual’s relationship with self-awareness, spiritual searching, and the meaning of existence—despite being deeply immersed in consumerism and digital networks.

Modern man is far removed from wisdom and the understanding of his own soul, yet is astonishingly close to all forms of information, interconnected networks, and unprecedented power—some of which could destroy entire continents. As Yuval Noah Harari states:

“The lesson for the apprentice – and for all of humanity – is clear: never summon powers you cannot control” (Harari, 2024: 8).

This is exactly what contemporary humanity is doing—demanding power from artificial intelligence (AI) without asking whether AI can remain governable or controllable. The need for critical thinking has become more urgent than ever. This search confronts the absence of social meaning and the lack of a coherent vision for the future.

Section 6: Post-Global Dimensions of Power and Civic Models

This final section of the chapter explores the role of cyberspace and the evolution of information within it, including the relationship between those in power and their use of information. It highlights the lack of adequate data protection and the failure to ask crucial questions in time.

The section aims to reveal the underlying worldviews shaping power and civic models in the age of post-globalization—defined as the current stage in the evolution of globalization. Drawing on the works of Harari and Ulrich Beck, it outlines the problems faced by states, social structures, and belief systems in the 21st century. It examines the intersections between political authority, institutions, digital technologies, and the emerging worldview of modern individuals.

A strong emphasis is placed on the pressing need for moral and spiritual orientation. Individuals must confront essential questions that directly affect their well-being today and shape their future in this post-global era.

CHAPTER TWO: The Problem of Security in Contemporary Society

This chapter places a strong focus on the security risks faced by modern states, especially within the realm of cyberspace—a new domain that has become fertile ground for novel types of criminal activity. The subject is highly relevant, as it reflects the current societal condition and raises urgent issues related to cyber threats, cyberattacks, and human behavior as a critical factor in digital environments.

The chapter includes a rigorous investigation of intelligence and counterintelligence operations and incorporates field interviews conducted with officers from the General Directorate for Combating Organized Crime (GDBOP) under the Ministry of Interior of Bulgaria. These interviews shed light on the nature of the threats and attacks that may impact the entire society—every individual, business, and public sector institution. The pressing concern is not **if**, but **when** they will be affected.

The chapter examines the constant development of cyberspace, not only in terms of improving algorithms and technologies but also in how these advancements are exploited by cybercriminals—where access is fast, easy, and sometimes available for a price. It stresses the importance of **prevention**, which is crucial for reducing risks. Preventive measures should target children, adolescents, adults, and even professionals who may not be directly involved

with cybersecurity but must still understand how to protect their workspaces, devices, and personal data from online threats.

These efforts can significantly enhance the role and usefulness of security institutions **before** problems escalate. It's also important to note that the state, in terms of function and organization, operates through mechanisms of **power and subordination**. In our contemporary context, citizens face increasingly complex challenges. Military conflicts, the erosion of the middle class, and the stark division between extreme wealth and poverty illustrate how far modern society has strayed from Aristotle's idea of social balance.

Aggression is also on the rise in schools, with children exhibiting acts of vandalism and socially destructive behavior. As the philosopher Olof Gigon observed:

“Since the beginning of state formations, there have been laws and customary rights governing life within such entities. That is natural. What is less natural is that the entire structure of the state becomes a subject of theoretical reflection and public debate.”
(Gigon, 1995: XIX)

Section 1: The Concept of Security in the Global World

This section presents an analysis of the current global situation that defines the objectives and tasks of security—both nationally and internationally. We live in the most advanced era, witnessing highly complex developments on the political scene, as well as in the fields of security and cybersecurity.

It is essential first to clarify what is meant by “security” before distinguishing (or not) between general security and cybersecurity, and then to focus on the challenges faced in both fields. Today, the physical and digital environments in which crimes are committed and rights or laws are violated have become increasingly intertwined. This overlap underscores the urgent need for solid preparation in addressing cybercrime and analyzing the behavior of offenders operating in the online domain. To the physical world—long considered the primary space for criminal acts—a new domain has been added in the digital age: the virtual world. Thus, we now face hybrid crimes that span both real and digital spaces.

Professor Ilin Savov has conducted numerous interviews on these topics, in which he clearly demonstrates the necessity of in-depth knowledge and training among professionals

working in relevant ministries and departments. What exactly defines cybersecurity and information security? The term **cybersecurity** is relatively new within the broader field of security. According to Taherdoost:

“Cybersecurity is defined as the preservation of the confidentiality, integrity, and availability of information in cyberspace. Information security, on the other hand, is defined as the preservation of the confidentiality, integrity, and accessibility of information.” (Taherdoost, 2023: 484)

According to I. Slatinski, security is best understood through its opposite: **risk**. Security means awareness, the necessity of constantly upgrading knowledge and skills. Security is the need for prevention. It entails the conscious use of technologies, the Internet, and the clear understanding that security and information are always interrelated. Security is, above all, the result of knowledge, action, strategy, awareness, and building the best possible teams.

Section 2: Security and Social Space. Risk Equals Security

This section systematizes and explores the comprehensive parameters of the concept of security and the real structure and organization of national and international security systems. The idea of security has been relevant for centuries. Security sectors are what provide stability and peace within a society.

According to leading security expert Nikolay Slatinski, the only certainty in the security field is **risk**:

“There is only one certainty, and that is risk.” (Slatinski, 2019: 349)

The section reviews the fundamental concepts in the definition of security: **interest**, **conflict**, **power**, and **threat**. It structures the functions and subfields of security and maps its scope—especially focusing on criminal activity in its various forms, with an emphasis on actions that undermine the very welfare and functioning of the state.

An interesting connection is drawn between **national security** and **social security**, as the latter becomes a form of quality control—an indicator of whether the strategies and policies implemented have been effective. Slatinski summarizes this relationship clearly:

“Whenever any other form of security fails, the system pays through social security—through a lower standard of living and decapitalization.” (Slatinski, 2019: 356)

Section 3: Intelligence and Counterintelligence

This section discusses the necessary responses of the modern state to threats and risk factors to national security. Security requires **transparency**—in actions, policies, personnel, and decision-making. Only through high ethical standards, advanced knowledge, and proper training can an environment of robust security be established. If dishonesty, immorality, and value disintegration prevail, then the foundation of statehood and institutions becomes unstable. As Aristotle teaches, only when these structures are committed to the common good as a core value and devoted to its realization and preservation can the state function effectively. Transparency is achieved through responsibility, dedicated work by the security services, and the capacity to uphold national interests.

This section also provides a detailed overview of the **intelligence and counterintelligence systems**, defining their specific roles within national and international security frameworks. The active structures and operational methods are examined, viewed as unique expressions of power relations and their civic dimensions. These activities are essential to the protection and resilience of modern societies.

Section 4: Cybersecurity in the Digital Space (the Network). The Threats

This section conducts a comprehensive reconstruction of the concept of cybersecurity. It lays out the context of the rapidly evolving social dynamics of digitalization and the crimes, risks, and threats that arise alongside it. The digital world is not just surrounding individuals—it fully encompasses them, constantly. Digitalization is not only gaining popularity at an accelerating pace, but it is also “gaining speed,” seeking to conquer and consume everything in its path.

The Internet now impacts not only the life of the ordinary person but also the functioning of entire states. The influence of social networks is particularly significant, especially in terms of the dangers they pose to adolescents. This concern is emphasized with particular urgency in this dissertation.

The section defines the concepts of **cyberspace**, **cybercrime**, **cyber fraud**, and **cyber investigation**. Based on specific case studies and analytical observations, it provides detailed descriptions of cybercrimes, their organization, and the corresponding investigative and counteractive measures. It highlights the urgent need for **prevention** and **public awareness**. Moreover, the section examines strategic policy documents related to the development of a **unified national cybersecurity strategy**, underscoring the importance of a coherent and coordinated approach at the national level.

Section 5: The Ministry of Interior – General Directorate for Combating Organized Crime (GDBOP) – Issues of Cybersecurity and Human Trafficking – Field Interviews

This section includes two field interviews with directors of national security units. From the information gathered in these interviews with heads of specialized departments, it becomes clear that the issues affecting society and children have reached serious proportions. This underlines the importance of **handling information responsibly** and cultivating **critical thinking** regarding processes reported in the media, as the truth is often distorted or concealed. The problems related to **human trafficking**, particularly the trafficking of children, are critical to **national security**, as they concern the lives and well-being of the population.

For these reasons, it is essential that both leadership and field personnel—including those stationed at Bulgaria's borders—are carefully selected based on **high moral character** and **professional qualification**. The gravity of these issues requires a robust and ethical human resource strategy to ensure national safety and effective institutional functioning.

Section 6: Prevention. The Role of Security Institutions

This section identifies **public education and awareness** as the most effective tools for prevention. It emphasizes the need to inform the population about various threats—both in the general domain of security and in the specific field of cybersecurity—with a strong appeal for **the development of critical thinking** among citizens.

Security institutions are positioned as the **first line of defense**—they have the power to **anticipate, prevent, educate, inform, and guide** the public. These institutions should organize public talks, develop roundtables, forums, and training programs in partnership with **universities, schools, and tech businesses** operating in internet and telecommunications

sectors. All available tools must be utilized to ensure accurate and actionable information reaches the general public.

Why is the role of security institutions so vital? Agencies such as **the State Intelligence Agency (ДІАП), the State Agency for Technical Operations (ДІАТО), Border Police (ГДГП), National Police (ГДНП), the State Agency for National Security (ДАНС), GDBOP**, and the **Cyber Directorate** possess both the **information** and the **means**—such as surveillance and monitoring tools—to lead prevention efforts. These institutions bear the responsibility of being **proactive**, as **the higher the level of prevention, the more informed and prepared the population will be**. This approach helps reduce large-scale abuses of state infrastructure and the exploitation of individuals, especially children.

There is an urgent need to **raise the standard of national prevention**, targeting **every citizen**, with two key objectives:

1. **Raising awareness and readiness among citizens;**
2. **Minimizing criminal activities.**

CHAPTER THREE: Values and Mediation in the Field of Security

This chapter addresses issues related to values, their role and place in society, as well as their connection to virtues and personal responsibility. Special attention is paid to the profile of employees in executive government institutions, discussing the qualities and selection methods needed to choose the best candidates for the key structures in the field of security.

Significant emphasis is placed on the **Mediation Act**, which is examined alongside the work of **Children's Pedagogical Rooms**. These units are identified as unique mediators capable of directly resolving problems involving minors, while other agencies like social welfare have different roles. After discussing personnel selection, national and cyber security, the chapter logically turns to explore the **causes of violence** and the reasons why certain individuals may become violent offenders, inflicting severe harm on humans, animals, and in the worst cases — children.

Section 1: Values and Society

Basic definitions of values and their role as both personal and collectively shared systems are discussed. Values are described as the foundation upon which a healthy, well-formed, and developed society is built, one with a clear cause to progress rather than regress or degrade. The family is regarded as the smallest and most important building block of society and a key value. The importance of openness to change, development, information, and critical thinking is emphasized as essential for the future of the state. It is stressed that every individual's action or inaction leads to consequences, which can have either positive or negative effects on society.

Section 2: National Security Agencies in Bulgaria. Personnel Profile

The issue of personnel selection in the Ministry of Interior through external competitions is presented. A new methodology for conducting these competitions is proposed, aimed at selecting truly motivated and suitable candidates.

Section 3: Mediation in Contemporary Society – Children's Pedagogical Room (CPR) and the Mediation Act

A socially significant conceptualization of mediation as a preventive method in security is offered. The importance of prevention in juvenile delinquency through competent care and state actions is highlighted. While mediation is traditionally used for civil and commercial disputes, this chapter proposes an expanded understanding and practical application of mediation as a preventive and supportive procedure in crime prevention. Children's Pedagogical Rooms are identified as a key mediating link connecting children, parents, authorities, and commissions involved in the prevention and resolution of issues related to minors. The role of psychological work with children who are offenders or victims of violence is emphasized, including therapy that often involves working with the child's family, guardians, and social environment. The concept of violence is defined as a primary manifestation of one person against another or others, qualifying the act as a criminal offense. It is stressed that successful prevention requires not only a clear legal definition of the offense but also thorough research into the main factors provoking violence, especially during childhood — the most vulnerable stage of human personality.

Section 5: Offenders and Types of Violence. Causes

This section presents a detailed analysis, based on psychological characteristics and criminal profiling, of the causes and profiles associated with committing criminal acts. The analysis is intentionally focused on the roots of juvenile delinquency. Establishing the connection between different types of violence, as well as narcissistic traits that certain individuals may possess and develop, is particularly important because it clearly shows how crucial it is for a person to take care of their own emotional, mental, and spiritual health. Inner peace, a good family environment, and relationships based on love and understanding within the family are the heights to which every human soul should aspire.

This work supports the idea of marriage and the creation of a stable family built on love, honesty, respect, and support. The chapter emphasizes that it is especially important to visit a psychologist, therapist, or other specialist, particularly when a person experiences deficits or frustrations. Only by healing one's own traumas can a person build themselves up to a higher emotional and intellectual level, thereby taking responsibility for their choices and decisions, as well as being responsible and respectful towards their own family.

III. Conclusion

The main hypotheses of the study were fully confirmed:

First Hypothesis: Virtues and the value system based on them are the foundation for creating a proper and socially beneficial state structure — the need for stability is a fundamental aspect in which the entire society must participate. The first chapter thoroughly examined the issues related to the main power and civic models, leading to a new ethical and value-based mindset. Ideas about power, theories about the structure of power relations, and the participation of real subjects as morally and spiritually capable individuals are fundamental because power is always related to the human personality, which perceives, implicates, and interacts with power in various ways. Power is directly linked to morality, which is part of the human personality together with conscience. Theories related to the modern state and the models adopted by society, both socially and politically, clearly differentiate the path the global world is taking and the sacrifices made every day. Modern understanding of citizenship and power shares certain similarities with the ancient Greek understanding from Athens, which is why the texts of Plato and Aristotle remain especially relevant today.

Second Hypothesis: A new system and strategy for personnel selection in national security agencies is of essential importance. The current situation regarding the executive branch and its impact on children, adults, interpersonal relationships, and families indicates that the state needs a radical change in its recruitment processes. For over ten years, no measures have been taken to update or improve the methods and ways of selecting personnel for executive authorities. This hypothesis was confirmed not only by this dissertation study but also by recent events witnessed by society — increased cases of pedophilia, violence against people and animals, fraud targeting elderly people, poor communication among youth, their families, schools, and the immoral behavior of young people, especially online. Cyber hygiene is completely lacking not only among minors but also among a significant percentage of parents, demonstrating a total lack of awareness of this problem. Cyberspace is an extremely delicate issue regarding education, governance, and policy, both domestically and internationally. The security of the state, internet security, and the risks constantly arising in social space are all fundamental issues that require continuous attention, strategy development, and preventive work.

Prevention is a delicate task that involves not only the judiciary but also the executive branch and schools. The only mediators we have in the dialogue between executive authorities and children are the inspectors from the Children's Pedagogical Rooms. The risks and unknown dynamics between adults and children, witnessed by many children, are particularly important when it comes to protecting children. Pedophiles often first contact children online, which makes it vital that children have information and can communicate openly with their parents and teachers. Violence exerted by children against other children reflects unspoken words towards their parents. This was confirmed by interviews conducted with officers from the General Directorate for Combatting Organized Crime (GDBOP) at the Ministry of Interior. Commissioner Dimitrov personally shared a problematic case involving a child, while Chief Inspector Cortezov described the challenges faced in combating human and child trafficking. Both experts agreed that poorly selected personnel in the system become a problem for society and the authorities because such individuals may abuse power, harm investigations, succumb to corruption, and be more aligned with criminal elements than with the law.

Third Hypothesis: Measures against violence and the deteriorating social climate should be sought in improving social relationships, and this must start first within the family, through elevating the family and fostering a harmonious and strong relationship with the new

generation as a genuine unconditional value that is truly shared by society. Realizing that the family is the smallest building block of society is of key importance, since the example that a person takes from the family is the example that the same person demonstrates to society.

The dissertation examines the issue of the functioning of the state as a form and system of governance. It creates a connection with events and studies that occurred more than two thousand years ago and still fosters the idea of the relevance of these issues even today. This dissertation demonstrates the crucial role of the individual, not only regarding child upbringing but in a broad context encompassing the state, institutions, business, society, the creation of critical thinking in the individual, and the relationship between every person and others. Taking responsibility and actively discussing problems without treating them as taboo subjects is emphasized.

This work shows that corruption is one of the most vicious practices that can lead a state into collapse and push society into a situation where the gap between the very rich and the very poor becomes extremely wide. Of course, this issue can also be considered from a spiritual perspective, which would give it a different dimension. However, the goal of this dissertation is to highlight the problems facing society and the state, with special attention to the position of the modern citizen and, in particular, the personal factor in the recruitment of worthy employees in the security sector. A subject for future research would be investigating the reasons that allowed this situation to arise at both the state and societal levels.

IV. Scientific and scientific-applied contributions of the dissertation

Contributions in this dissertation include:

1. The political and moral-philosophical systems of Plato and Aristotle have been presented and transformed into a theoretical foundation for assessment and proposals for effective solutions in the fields of security and cybersecurity. These systems are thoroughly discussed in relation to contemporary social and political theories and compared to the current social situation, specifically in Bulgaria.
2. A comprehensive normative and practical-applied base has been developed, covering definitions, structures, data, and problems in the fields of security, cybersecurity, and mediation. This includes the formation of power and civic models and mediation practices that function in contemporary Bulgarian society today. An attempt has been made to trace the deep roots of criminal behavior, including national specificities.
3. Based on the analysis of the work of security agencies on a national level, which demonstrates the need for well-prepared, trained, and morally committed personnel, a proposal is substantiated for a new selection methodology for security personnel through external competitions.

V. List of Publications

1. Venchova, V. (2024). The Contemporary State of the Idea of the State and Power, Special Perspectives in “Risk Society” – Ulrich Beck. In: Annual of the Department of Philosophical and Political Sciences, Blagoevgrad: SWU “N. Rilski”, Year XIV, ISSN 2683-0973 (in press).
2. Venchova, V. (2023). The Work of Security Structures in the State Apparatus. In: Proceedings “Doctoral Students in Science. 7,” Blagoevgrad: Faculty of Philosophy, SWU “N. Rilski,” pp. 653-678.
3. Venchova, V. (2023). Forms of State Governance in Aristotle’s “Politics.” In: Proceedings “Postglobality: Crisis and Future,” Blagoevgrad: SWU “Neofit Rilski” (in press).
4. Venchova, V. (2023). Civic Education and the Idea of the State, Governance, and Power: Commentary on the Civic Education Textbook for 12th Grade. In: Annual of the Department of Philosophical and Political Sciences, Blagoevgrad: SWU “N. Rilski,”

Year XIII, ISSN 2683-0973, pp. 42-49. <http://press.swu.bg/bg/2-uncategorised/502-gkphilo>

5. Venchova, V. (2022). Justice and Social Order in Aristotle's Philosophy. In: Annual of the Department of Philosophical and Political Sciences, Blagoevgrad: SWU "N. Rilski," Year XII, ISSN 2683-0973, pp. 85-114. <https://ph.swu.bg/education/digital-resources/yearsbook-php>
6. Venchova, V. (2021). Power Models and Stereotypes in the Field of Security and Justice. In: Proceedings "Doctoral Students in Science. 5," Blagoevgrad: Faculty of Philosophy, SWU "N. Rilski," pp. 148-160. Collection-Doctoral_Students_in_Science_5_.pdf

DECLARATION OF SCIENTIFIC ETHICS

The dissertation “**Models of Power and Citizenship and Mediation in the Field of Security and Cybersecurity**” is author’s work.

In its development, no other publications and developments were used in violation of copyright without the appropriate reference and citation.